

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 2 του Οκτώβρη 1905

ΓΡΑΦΕΙΑ: Οδός Οικονόμου αριθ. 4

ΑΡΙΘ. 166

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

Α. Α. Ο Καλότυχος.
 ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ. Οι Φρόνιμοι.
 Α. Ε. Γράμματα ξεπιεμένου.
 ΚΑΠΙΟΣ. Πώς θά σωθεί το Ρωμαίικο—Καινούριο Εκπαιδευτικό σύστημα—Λειτουργία κι Ανάσταση (τέλος).
 ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ. Οι Έβραίοι του Μυστρά.
 ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ. Έλα να πάμε στο γυαλό (συνέχεια).
 ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Indas Errant.
 Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και πράγματα (Ο Καρκαβίτσας και οι «Φρόνιμοι» — Ίκανοποίηση του Μπουλιτιώκ — Θεορσιανὰ παιγνίδια — Μεταφρασμένο κι αμετάφραστο — Το τηλεγράφημα του Φυτίη).
 ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΚΑΛΟΤΥΧΟΣ

Φίλε Νουμά,

Πολύ καλά τα λες για τον κ. Καλότυχο στο φύλλο σου 164. Και πολύ σωστά τα προλές πως του κ. Καλότυχου δε θάν του δρώσουν τ' αφτιά του. Αφτός έχει δίχως άλλο βουλευτή δίπλα του, κι' ο βουλευτής γράφει στα παπούτσια του το νόμο, καθώς και τα παράπονα των βιβλιοπώληδων που τους νομίζει ραγιαδες του. Μά δε γίνεται να δοκιμαστούν τα δικαστήρια; Άς βάλει μερικά χρήματα ο κ. Κολιάρος, άς βάλουν κι' οι άλλοι βιβλιοπώλες κάτι, άς δώσει κάτι κι' ο «Νουμάς» κι' άς τραβήξουν τον κ. Καλότυχο στα δικαστήρια. "Οχι πως θά βγάλεις πολλά από τα δικαστήρια, τέτια που είναι πολύ πιθανότερο είναι πως θά διαφευγούν τον κατεργάρη, ζωντανό ή πεδαιμένο, όπως έκανε της Πάτρας το δικαστήριο. Μά με το δικαστήριο θά θορυβηθεί ή δουλιά κι' ίσως φανατιστούνε λίγο παντού οι βιβλιοπώλες και πατήσουν ποδάρι, αντίς που τώρα κάθονται σά ραγιαδες και τις άρπουν στον παροικιακό ρωμαίικο τράχηλο τον πλιασμένο έπίτηδες για ζυγό και σβερκιές.

30 του Σταβρού 1905.

Α. Α.

Σημ. Νουμά. Ο Νουμάς με μεγάλη του χαρά είναι πρόθυμος να καταβάλει 100 δρ. δικαστικὰ έξοδα για να πάει ή δουλιά στα δικαστήρια, κι' άνοιγει από σήμερα κατάλογο. Όμπρός λοιπόν, βιβλιοπώλες! Έναν Καλότυχο θ' άφίστε να σ'es τρώει;

ΟΙ ΦΡΟΝΙΜΟΙ

Δε θ' άρνηθῆ κανείς πως ή λογική ζύμη άρχεις κάπως να γίνεται στον τόπο μας. Σε φημερίδες, σε περιοδικά, ακόμη και σε βιβλία προβάλλουν κάθε τόσο οι αντιπρόσωποι της νέας γενεάς και δείχνουν θαρραλά τη γροθιά τους σε μιὰ προγονική μας άρρώστεια—τη λογοκοπία. Έδγε τους! "Αν κατορθώσουν στο τέλος να της τρίψουν το κεφάλι θά είνε μεγάλο το κέρδος.

Δέ θέλω να ειλώ πως μοναχά μ' αυτό θά σωθῆ ο τόπος. Η άρρώστεια μας—έγώ τουλάχιστο έτσι πιστεύω—έχει τόσα κεφάλια που ξεπερνά τη Λαγοναία "Υδρα. "Οχι μόνον Ηρακλής μὰ κι' ο Ίόλαος χροιάζεται. Να κόβουν και να καίνε ζερβόδεξα. "Οπως κι' αν έχει όμως, ο πόλεμος αυτός κάτι καλό θά μās φέρει.

"Ενα μονάχα φοβούμαι την υπερβολή. Της φρονιμάδας τ' άπαλό άεράκι που ύπόσχεται να μās μακρύνῃ από τη Σκύλλα μη μās ρίξῃ άθελά του στη Χάρυβδη. Η πηξίδα μας—το ξέρουμε—δέν έχει ποικιλία στους καιρούς: ή βορριά ή νότο. Και από μέρους μου προτιμώ τ' άγριοψύχημα του βορριά παρά του νότου τη μούχλα και τη σαπίλα.

Κάπως έτσι σκεφτόμουννα προχτές που εβλεπα για πρώτη φορά την «Κατοχή» του κ. Βώκου "Ο βασιλιάς, ή βασίλισσα, οι ύπασπιστές, οι ύπουργοί, οι ύπασπίστριες, όλοι έλεγαν πραγματικώς λόγια—μὰ ώραία λόγια. Κ' ήταν ώραία ίσα-ίσα γιατί ήταν αληθινά Κ' ήταν αληθινά γιατί ήταν σύμφωνα με τα πρόσωπα, με την εποχή τους, με τη ζωή τους, με τις σκέψεις και τα αισθήματά τους. Ακριβώς εκείνα που θάλεγε ένας που βγήκε άπ' το 21 και βαδίζει τρεχάτος στο 62.

Οι κύριοι όμως για τους όποιους μιλω παραπάνον δέν το πήραν έτσι το προάμα. Η άποτροφή που έχουν στα λόγια, τους έκαμε να τα ζυγίσουν περισσότερο από την ουσία τους, να ξεχάσουν την ιστορική καταγωγή τους. Κ' έτσι έφτασαν στην άδικη υπερβολή. Το παραξεκοντάκιασαν δηλαδή. Τα πείσματα του "Οθωνα, της Αμαλίας τις πύρινες κονβέντες, του Σούτσου την παράξενη φρασεολογία, τα είπαν ταρταρισμούς, άερολογήματα, κουτσαβακισμούς και δέν ξέρω πως άλλοιως. Και τα λογάριασαν αστόχασια στο παθητικό του συγγραφέα, αντί να τα λογαριάσουν στο ενεργητικό του.

Και όμως—κατά τη γνώμη μου—λίγη περισσότερη προσοχή στο έργο και λίγη μελέτη της ιστορίας, θά τους γλύτωνε από τέτοιο γλύστρισμα. Γιατί ο κ. Βώκος μόνος του έφρόν-

τισε με δυο λέξεις να μās δώσει χτυπητά όλο το διάγραμμα του έργου του. Σά να προμάντευε την παραξήγηση έβαλε στα χείλη του συντηρητικού ύπουργού:

— Πρόσεξε ή άτμοσφαίρα έδω είνε γεμάτη από ρωμαντισμόν!

Κ' έτσι εξώφλισε. "Ο θεατής του 1905 έπρεπε να πηδήσῃ πενήντα χρόνια πίσω και να στρογγυλοκάτῃ στη θέση του. Και τότε δε θά εύρισκε τίποτε παράξενο, τίποτε άφύσικο, τίποτε ταρταρινικό από κείνα που θάβλεπε και θάκουε στη σκιρῆ Γιατί—μου φαίνεται—κ' ή λέξη ταρταρισμός έχει τά δριά της. Λόγον χάρη οι ζητωπόλεμοι του 97 δε θά λέγονταν ταρταρίνοι αν ήξεραν να πεθάνουν στους κάμπους της Θεσσαλίας όπως φώναζαν στην όδδ Σταδίου. Δέ μπορεί λοιπόν να δώσει το ίδιο όνομα και σ' ένα βασιλιά που άποφασίζει μιὰ νύχτα ν' αφήσῃ το Παλάτι του και την άνάπαυσή του και να βγῆ στον κλεφτοπόλεμο.

— Γνωρίζω ότι εκθέτω τον θρόνο μου: αλλά χωρίς θυσίας τα μεγάλα δέν κατορθώνονται.

Είναι λόγια του "Οθωνα: μὰ δέν είναι παρμένα από το έργο του κ. Βώκου παρά άπ' τ' Απομνημονεύματα του Πήλικα. Άρα ιστορικά.

— Οι έξω όμογενείς δέν επιθυμούν, άνεξαιρέτως όλοι, την άπελευθέρωσίν των; Ημείς δέν επιθυμούμεν όλοι άνεξαιρέτως την ένδικήν ένότητα; Ποία ή ανάγκη άλλων πληροφοριών;

Τέτοια είπε στον Πήλικα μιὰ μέρα που τον συμβούλευε ν' αναβάλῃ το κίνημα. Δηλαδή: δυο και δυο κάνουν τέσσερα "Ο άλλος αυτός συλλογισμός τον μπορεί να έβλαψε το "Εθνος. Δέν το ξέρω είναι δουλειά του ιστορικού. Δέν είναι όμως δουλειά του δραματικού ν' αλλάξῃ την αλήθεια για να μη βλαφτῆ το "Εθνος. Δουλειά του είναι να μελετήσῃ μιαν εποχή και να μās την παραστήσῃ όλοζώντανῃ. Και ο κ. Βώκος αυτό έκαμε.

Θυμούμαι όταν ο "Οθωνας ρωτάει τον "Υπουργό των Στρατιωτικῶν για την άπάντησή που θά δώσουν στη διακοίνωση του Νεσάτ Μπέη ο Σούτσος άπαντά:

— Έγώ ως πιστός θεράπων της "Υμετέρας Μεγαλειότητος, θά έπροτίμων να λάβω τον της άυτοχειρίας θάνατον παρά... κτλ.

"Ο θεατής του 1905 γελά βέβαια για τη φρασεολογία του "Υπουργού: του φαίνεται παρά πολύ νερουλή και δουλική. Και στα 54 πιστεύω θά ήταν μερικοί—λίγοι πάντα—που θά γελούσαν αν τον άκουαν. Άπόδειξη πως μέσα στο βασιλικό γραφείο ένας "Υπουργός λέει γι' αυτόν:—Δε σου φαίνεται πως μοιάζει με τενορόνο;

Και όμως ο Πήλικας να τί λέει γι' αυτόν:

— Συμφωνῶ, μοῦ ἀπαντᾷ ὁ Σοῦτσος, ὅτι ὅλα εἶναι καλά ὅσα λέγεις· ἀλλ' εἶμαι στρατιωτικὸς καὶ χρεωστῶ τυφλὴν ὑποταγὴν εἰς τὸν βασιλέα. Μίαν ζωὴν ἔχω· ΟΤΑΝ Ὁ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙΠῆ Ν' ΑΠΟΘΑΝΩ Θ' ΑΠΟΘΑΝΩ· δὲν εἴμπορῶ λοιπὸν νὰ τὸν ἐγκαταλείψω.

"Αν αὐτὰ μᾶς φαίνονται λόγια φουσκωμένα σήμερα, δὲν πιστεύω νὰ φταίῃ ἐκεῖνος ποῦ τὰ ξεστομίζει. "Αν τὸ θᾶμα εἶναι σπάνιο σήμερα, τάχα τὸ θᾶμα φταίει ἢ ἐμεῖς ποῦ χάσαμε τὴν πίστη;

Τὸ ἴδιο θὰ εἶχα νὰ εἰπῶ ἕνα πρὸς ἕνα καὶ γιὰ ὅλα τ' ἄλλα πρόσωπα τοῦ ἔργου. Τὰ λόγια ποῦ λένε καὶ τὰ καμώματα ποῦ κάνουνε, εἶναι χυμμένα σὲς ἱστορικὲς σελίδες τῆς ἐποχῆς. "Εἶται ὠραία, μεγαλόπρεπα, ἀρμονικὰ, ἐλληνικὰ. Δὲ ρωτᾷ ἂν ἦταν διαμάντια ἢ γυαλιὰ· φτάνει ποῦ ἢ ἀκαρδῆ καὶ ἄψυχῆ ἐποχῆ ποῦ τὴν κληρονόμησε—ἢ ἐποχῆ μας λέω—τὰ κάνει νὰ φαίνονται διαμάντια. "Ο κ. Βῶκος δὲν ἔκαμε ἄλλο παρὰ νὰ τὰ συνάξῃ καὶ νὰ τ' ἀνεβάσῃ στὴ σκηνὴν μὲ τέχνη καὶ μέτρο ζηλευτό. Τώρα εἶνε πιθανὸν συνάζοντάς τα νὰ ἔδειξε περισσότερη ἀγάπη καὶ θαυμασμὸ ἀπ' ὅ,τι ἔπρεπε. Εἶναι ἀκόμη πιθανὸν ἢ τέχνη καὶ τὸ μέτρο του νὰ μὴν ἀρέσουν σὸν καθένα. Μπορεῖ τὸ ἔργο νὰ εἶχε καὶ ἄλλη φυσιογνωμία, περισσότερη καλλιτεχνικὴ ψυχὴ. Σ' αὐτὰ ἐγὼ δὲν ἀνακατεύομαι, οὔτε κάνω τὸν κριτικὸ. Νὰ ὁ φίλος μου Σενόπουλος καὶ τόσοι ἄλλοι. "Εγὼ ἠθέλησα ἀπλῶς νὰ μιλήσω γιὰ τὰ λόγια τοῦ ἔργου· νὰ συστήσω πῶς χρειάζεται κάποιο χαλινάρι στὴ φρονιμάδα μας. Γιατὶ μὲ τὸ δρόμο ποῦ πῆρε μὲ τρομάζει σὶ ἀλήθεια. Εἶναι φόβος νὰ καταστήσουμε μουγγοὶ. Νὰ γράφουμε τὰ χεῖλη μας γιὰ νὰ μὴν εἰποῦμε παλάβρες· νὰ ξεσχίσουμε καὶ τὶς ἱστορικὲς σελίδες γιὰ νὰ μὴ φανοῦμε ταρταρίνοι. "Ετσι εἶ!

Τὰ κακόμοιρα τὰ λόγια! ἀρχίζω νὰ τὰ λυποῦμαι. Εἶναι, βλέπετε, βοτάνι τοῦ τόπου μας· πῶς νὰ τοὺς ἀρνηθοῦμε ὅλως διόλου τὴ ζωὴ; "Οχι ἄς τ' ἀφίνομε νὰ φυτρώνουν, φτάνει νὰ φυτρώνουν μεστὰ, ὠραία καὶ πρὸ πάντων ἀληθινά.

Τάχα ἢ βουβαμάρα δὲ μᾶς φέρνει ἴσα στὸ θάνατο;

A. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΥ

A'.

Ξενούπολη, 29—9—05

"Αγαπημένη μου ἀδερφή,

"Εσύ, ποῦ εἶσαι ποιητὴς μεγαλήτερος ἀπὸ μένα καὶ ἀπὸ πολλοὺς ποῦ ἀπόχτησαν τὸνομα μόνο καὶ μόνο γιατί ἀγωνιστήκανε νὰ δείξουν τὴ χάρη, ἐσύ, ποῦ ἢ ψυχὴ σου εἶναι πηγὴ ἀστείρευτῆ ἀγάπης, καὶ δυὸ μῆνες μ' ἔλουζες τώρα μὲ τὰ θάνατό της νερό, ἐσύ, ποῦ ἔμαθες ἀπὸ ἄλλη μεγαλήτερή μας Πουίτρα τὸ βαθὺ μουσικὸ ποῦ μαγεύει ψυχὴς καὶ συναπαίρει καρδιές, — σὲ ποῖον ἄλλο να φανερώσω τοὺς στοχασμοὺς μου αὐτὴ τὴν ὥρα τὴ μοναχικὴ καὶ τὴν ἄχαρη, σὲ ποῖον ἄλλον παρὰ σ' ἐσένα;

"Εχω πολλὰ καὶ πολυσήμαντα νὰ σοῦ πῶ ἔσένα, ἀγάπη μου. Πολλὰ, ποῦ μοῦ τὰ ῥόπηξες μὲ τὰ σιωπηλά σου τὰ μάτια, μὲ τὴ συμπονίαν σου ἐκείνη τὴν τρυφερὴν, τὴν ἀμίλητην, ποῦ μὲ προσκαλοῦσε νὰ γυρῶ καὶ νὰ βρῶ γλυκὸ καταφύγιο μέσα στὴν παρηγορητικὴν ψυχὴ σου. Μὰ ἢ ὥρα τους δὲν ἦρθε ἀκόμα. "Ισως θᾶρθῃ, διὰ πάλαι διψᾶσω καὶ κατέβω ἐκεῖ στὰ λιόλουστὰ σου λιμέρια νὰ ξαναπιῶ ἀπὸ τὰ θάνατό σου νερό "Αλλά θὰ σοῦ πῶ τώρα, πῶ κορινιώτερα, πῶ χαρούμενα, καὶ πῶ ταιριαζόμενα, ὅσοι ἀπὸ τέτοιο ἀξέχαστο συναπάντημα.

"Ἦρθα στὴν ἀγκαλιὰ σας κατόπι ἀπὸ σαράντα χρόνων πλανήματα, μὲ βαρειά, μὲ καρσβοισακισμένη ψυχὴ. Δὲ λογαριάζω τὶς λίγες μέρες ποῦ σ' εἶχα ἀνταμῶσει τυφοῦλα, εἴκοσι χρόνια κ' ἐδῶ. Δὲν εἶταν ὥρα τότες νὰ γνωριστοῦμε καθὼς γνωριστήκαμε τώρα, ἐγὼ σὲ κατώφλι τῶ γερατιῶνε, ἐσὺ στὰ κατὰμεσα τῆς ἀχινοβόλιας ζωῆς σου. Μικροῦλα τριῶν τεσσάρων χρόνων σὲ γνωρίζω, κ' εἶται σ' εἶχα μὲς στὴν καρδιά μου ὅλη μου τὴ ζωὴ. Ντροπαλοῦταικη, συμμαζεμένη, διλόγηκη. "Ενα κλωνί ὅ,τι βγήκε. Τέτοια εἴσονται τότες. "Ἦρθα τώρα καὶ σὲ βρήκα δέντρο πολὺκλωνο καὶ μυριόφυλλο. Κάθησα ἀποσταμένος σὸν ἴσκιό σου, καὶ ξανάζησα. Τὴ ναυαγημένη ψυχὴ μου τὴν πῆρες ἐσύ, θεϊκὰ μου Ναυσικά, καὶ μὲ χίλια χαδεντικὰ φανερώματα τῆς βαθείας συμπονίας σου, τὴν ἐμέρωσες, τὴ γλύκανες, τὴ θεράπευες.

Κοίταξα τότες γύρω μου, καὶ τὴν ἀκουσα πάλαι τῆς πατρίδας τὴ μελωδία. "Ὅλα μοῦ χαμογέλασαν καὶ μοῦ γλυκοκαλοῦσαν. "Ὅση λησμονησιὰ φαινομὸν πῶς τοὺς εἶχα τόσα καὶ τόσα χρόνια, ἄλλη τόση ἀγάπη καὶ καλοτυχία μοῦ χαρίζανε. Σὲ κάθε μου πάτημα λὲς κ' ἔβγαζαν ὡς κ' οἱ πέτρες, ὡς καὶ τὸ χῶμα, ὡς καὶ τὰ λιοκαμμένα τὰ ξεράγκαθα, τὸ γλυκότερο ἄρωμά τους γιὰ νὰ μὲ βαίσαμῶνον. Ἄντὶς νὰ μὲ πληρώνουν καὶ νὰ μὲ βασανίζουν, ποῦ τοὺς ἔγινε ξένος.

"Αγάπη, ἀτέλειωτη ἀγάπη παντοῦ. Στῆς μάνας τὴ γαλήνια τὴν ὄψη, σὶων ἀγαπημένων τὰ σύμποινα λόγια, σὶων πενθῶν τάλαιφρὸ τᾶναστέναγμα, στοῦ ἡμερου ἀκρογιαλιοῦ τὸ μουρμουρητό, σὶὼ βουνῶν τὶς μεθησιτικὲς μυροδιές, στοῦ τζιτζικα τὴ φωνὴ τὴν πανηγυρικὴν, σὶης τρουζαλλίδας τὸ νυχτερινὸ τὸ παράπονο, παντοῦ ἀπέραντη ἀγάπη καὶ ἀπέραντη γλύκα.

"Απέραντη ἀγάπη καὶ γλύκα καὶ στὴν ἄλλη μουσικὴ τὴ θεϊκὰ καὶ τὴν ἱερὴν, στὴ γλώσσα τοῦ χωριοῦ τὴν ἀθάνατην. τὴ ψυχογιάτρανα καὶ τὴ ζωοδότρα, ποῦ ἀπὸ τὰ σπλάχνα της βγαίνουν τὰ μεγαλήτερα μνημεῖα τῆς μεγαλήτερας τέχνης, καὶ ποῦ ἔτρεχαν, ὅλο ἔτρεχαν τὰ ροσγά τῆς λόγια τρυφῶν μου, καὶ ἀπὸ τῆς βρυσούλας τὸ νερὸ πῶ κρουσσιαίλεμα, καὶ ἀπὸ τοῦ μιλῆναι τὸ χάδεμα πῶ δροσάται.

"Προσπομὸν κάποτε νὰ ξεποστῶσαι σὲ ἱσκιόξοχικό σου, ὥρα ποῦ ἔφλεγε τὸ λιόπερι, κ' ἐννοιωθα ἄξερνα ἀραχνοῦφαίτο τοῦλι νᾶπλῶνεται σὲ πρόσωπό μου ἀπὸ χέρι ἀθώρητο. "Ανοίγα τὰ μάτια μου τότες καὶ σὲ θεωροῦσα. "Ενα χαμόγελο, καὶ ἀποκοιμόμωνα σὸν παιδί ποῦ ἀμαρτία δὲ γνώρισε. Τὶ νὰ γίνονταν ἢ Σ υ ν ε ἰ δ ῆ σ ἢ ἐκείνη τὴν ὥρα; "Εσὺ τὴν κατάστρεφες, τὴ σκοτεινὴ καὶ τὴ μαύρη, μὲ τὸ φῶς τῆς ἀγάπης σου.

Μὲ τέτοια θεῖα μάγια ξαναγεννημέν' ἢ ψυχὴ μου γυρίζει πάλαι στὴν ξενιτιά. Τὶ τὴν προσμένει ἐκεῖ, σὲ πόσες παλαιότερες θὰ ξαναβῆ ὡς μὲ τὸ τέλος, ἴσως δυνῆθῶ καὶ σοῦ τὰ ἱστορήσω μὲ μέρα. Σήμερα ἄλλα, κ' ἴσως πῶ καλόδεχτα ἔχω νὰ σοῦ ἱστορήσω. Τὸ πῶς ἦρθα ὡς ἐδῶ ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ ἀποχωρήθησα. Θὰ πῆς πῶς δυὸ λόγια, καὶ περιγράφεται τέτοιο πρᾶμα. "Απὸ βαπόρι σὲ βαπόρι, καὶ ξανάπεσα πάλαι στὰ ξένα. Εἶναι ὅμως ἕνα δυὸ περιστατικὰ ποῦ μοῦ τῶκαμαν αὐτὸ τὸ ταξίδι τοῦ γυρισμοῦ μου πολῦτιμο, καὶ αὐτὰ ἴσα ἴσα θέλω νὰ σοῦ περιγράψω.

ΕΛΑ ΝΑ ΠΑΜΕ ΣΤΟ ΓΙΑΛΟ

(Ἡ ἀρχὴ τοῦ σὺ 161 φύλλο)

A'.

Καὶ τῆς μαννούλας μου τώρα ἢ ζωὴ βασιλευσε μέρα μὲ τὴν ἡμέρα. "Εξούσαμε πάντα πολυβασανισμένα μέσα σὲ σπῆτι, ἀμίλητα τὸ περισσότερο, μὰ καὶ σὸν μιλούσαμε, λιγοστὰ τὰ λόγια μας, καὶ ὁ πατέρας ἦταν πάντα βαρὺς καὶ μυστικός. "Ἦτανε ἕνας ἥσκιος γιὰ μᾶς, καὶ ὡστόσο πῶς τονέ λατρεύαμε, πῶς τονέ φοβόμαστε ἀγαπώντας τον!

— Καθημένη, τί ἔχει ἢ μαννούλα, μοῦ εἶπε μὲ μὲρα ἢ ἀδερφή, τί ἔχει κιόλο κλαίει;

— Δὲν ξέρω, στὰ μάτια μου... δὲν ξέρω...

— Μὰ κ' ὁ πατέρας ὅλο τὴ μαλώνει;..

— Νὲ σὲ χαρῶ δὲν ξέρω...

Κ' ὡστερα μοῦ εἶπε σὸν σκέφτηκε γιὰ λίγο·

— Μὰ καὶ σὺ τί ἔχεις; Κάτι μοῦ κρύβεις κακό... "Ελα πὲς το μοῦ γιατί... ξέρεις... "Ελα πὲς

μου...

Περνοῦσε ἀπὸ τὴν κάμαρα ἢ μητέρα πηγαίνοντας στὴν τραπέζα. Στάθηκε ἀκούοντας τὴν ἀδερφοῦλα μου, μᾶς κοίταξε, καὶ εἶπε·

— Τί σὲ ρωτᾷ, Θεανῶ;

— Κάτι γιὰ... γιὰ κάτι... Καὶ κτεβᾶτα τὰ μάτια σὲ πάτωμα.

— Γιὰ τί;..

— Νὰ γιὰ σὲ... γιὰ τὸν πατέρα... ξέρω καὶ γώ...

"Ἡ μητέρα ἐκούνησε τὸ κεφάλι· ὡστερα ξανάπε·

— Καλὰ... καὶ σὺ τί τῆς λὲς;..

— Τί νὰ τῆς εἰπῶ;..

— Γιὰ ὅ,τι ξέρεις...

— Καὶ τί νὰ ξέρω;.. εἶπα κοιτάζοντάς τη μὲ φόβο, ἐρωτηματικὰ στὰ μάτια, σὰ νὰ μάντευα ὅτι κατέχει πῶς ἐγὼ κάτι θὰ ξέρω, δὲν ἦταν ἀλλοιῶς παρὰ κάτι νὰ ξέρω...

— Μητεροῦλα, καλὴ μου μητεροῦλα, εἶπα μὲ νάχα καὶ πιάνοντάς της τὸ χέρι τῆς τὸ καταφιλονα, καὶ τὰ δάκρυά μου τὸ βρέχανε.

— Σῶπα τώρα, μοῦ εἶπε, σῶπα. Αἶ, καὶ τί ἔχεις; "Ὁ θεὸς θὰ τὰ φέρῃ δεξιά... θὰ γένη καλὰ κ' ὁ πατέρας σου... καὶ δὲ θὰ ζοῦμε εἶτσι...

— Μητέρα! ἔκλαιε τ' ἀδερφοῦ μου.

— Μαννούλα μου, εἶλεγα γώ, μὰ τί ἔχει ὁ πατέρας; Εἶνε ἄρρωστος;

— "Ελάτε τώρα νὰ κάτσετε ἢ σὺχα, κακόμοιρα παιδιὰ, καὶ νὰ κάμειτε τὴν προσευκὴ σας στὴν Παναγιά, νὰ μᾶς δώσει τὴν ὑγείαν...

Δὲν ἀποτέλειωσε ποῦ ἀκούσαμε στὴ σάλα τὴ φωνὴ τοῦ πατέρα, κ' ὡστερα τὸ γέλοιο τοῦ ἐτρανταξέ τὸ σπῆτι. "Ἡ μητέρα μισάνοιξε τὴν πόρτα τῆς κάμαρας ν' ἀκουμαστῆ. Γελοῦσε πάντα, καὶ φώναζε·

— Γιάννη, καλῶς μᾶς ἦρθες, παιδάκι, ποῦ σὲ γέννησα μέσα στὴ θάλασσα! "Ετσι σὲ γέννησα! Χά! χά! "Ὑστερα ἀκούσαμε τὴ φωνὴ τοῦ Γιάννη ποῦ ρώταγε ποῦ εἴμαστε, καὶ ὁ πατέρας γελώντας πάντα, τοῦ ἀποκρίθηκε πῶς εἴμαστε μέσα, καὶ κάνουμε τὴν προσευκὴ μας. "Ἡ μαννούλα χλώμισε ἀκούοντας εἶτσι.—Τί, εἶπε, μᾶς μάντεψε πῶς θὰ κάναμε τὴν προσευκὴ μας;

— Γιάννη, καλὸ μου παληκάρη, τοῦ λεγε, ἐποῦτα σου τὰ λουλούδια τὰ πᾶς τῆς Θεανῶς, δέλιε, καὶ τὰ κοφες γιὰ αὐτὴν; "Εσύ, τὸ παληκάρη τὸ ἐλεύτερο, ὁ ναύτης ποῦ δὲ γνώρισε παρὰ τὴ θάλασσα γιὰ μᾶνα... ποῦ θᾶφεται σὸν ἄφρο τῆς... γιὰ νὰκούσῃ Γιάννη, καὶ τὸ τραγοῦδι σου, ἢ τὸ τραγοῦδι σου... Πότες, Γιάννη, θάρμενίσας καὶ σὺ;